

پوش

سازمان
آموزش و
تربیت

شماره با سؤالات
نیزهوشان ۹۶-۹۷
سراسر کشور

نیترو

به طریقی خیره‌کننده بر سرعت یادگیری خود بیافزاید

فارسی تیزهوشان نیترو ششم ابتدایی

تست‌های موضوعی درسی به درسی

مؤلف: دکتر امین یزدی زاده

در فرهنگ و اساطیر ایران و جهان، گُدهد نماد دانایی،

راهنمایی و آموزش است.

پوش: پیام‌آور دانایی

مقدمه ناشر

مفتخریم و خداوند را سپاسگزاریم که توانستیم برای اولین بار نسل جدید **کتاب‌های تیزهوشان (نیترو)** را منتشر کنیم. کتاب‌هایی متفاوت که کافیسست با آن همگام شوید و تفاوت عمیق یادگیری را حس کنید.

تلاش‌مان این بوده که همچون کتاب‌های قبلی مفید بوده و حرفی برای گفتن داشته باشیم. این کتاب مزیت‌های بسیاری دارد که روحیه‌ی ورزشکاری ما اجازه نمی‌دهد از خودمان و کتابمان زیاد تعریف کنیم! ترجیح می‌دهیم که مُشک خود بیوید، نه آن که ... بر اهل فن پوشیده نیست که ما همه‌ی آنچه را که در توان داشته‌ایم، به کار بسته‌ایم. امیدوارم که همچون کتاب‌های قبلی موجب دلگرمی و آرامش شما عزیزان شود.

لطفاً هرگونه پیشنهاد را با شماره پیامک انتشارات (۲۱۶۶۹۶۰۰۰) در میان بگذارید. موجب افتخار است که ما را از نظرات خود به‌رمند می‌سازید.

از ما بیشتر خواهید شنید. کتاب‌های متفاوتی در راه است...

تلاشگر و مسرور باشید

مرتضی طاهری مقدم

به نام آن که دادگر است ...

کتاب نیترو فارسی که در دست شماست، نخستین مجموعه‌ی دو جلدی تستی - موضوعی ادبیات فارسی ششم دبستان در سطح کشور است که توانستم با توجه به نیازهای دانش‌آموزان، معلمین و اولیای گرامی آن را به تألیف درآورم. هدف این مجموعه‌ی دو جلدی، آشنا کردن خواننده با ادبیات فارسی به صورت موضوعی است. امیدوارم این مجموعه که برای طرح اولیه، جمع‌آوری مطالب، یافتن منابع معتبر و نگارش آن دو سال وقت صرف شده است، بتواند گام مؤثری در پیشبرد اهداف شما عزیزان بردارد. البته شکی ندارم که به دلیل چاپ اول بودن این کتاب نظرات زیادی در این مورد وجود خواهد داشت، بنابراین چشم انتظار نظرات شما همکاران فرهیخته و تمام خوانندگان بزرگواری هستم که با ارائه‌ی دیدگاه‌های زنده‌ی خود، مرا در این مسیر یاری خواهند کرد. جا دارد از اهتمام شبانه‌روزی جناب آقای مرتضی طاهری مقدم و تمامی دست‌اندرکاران محترم پویش، که مرا در این راه راهنمایی و یاری نمودند و همچنین جناب استاد مسعود بیگدلی، همکار و دوست بسیار عزیزم که از ابتدای این مسیر به عنوان پیشکسوت مدرسه تیزهوشان، زحمات زیادی در پیدایش این مجموعه کشیدند و همچنین زحمات بی‌دریغ استاد گرامی، جناب آقای سالار حسن زاده رضایی، که با صبر و شکیبایی با من همراهی کردند و همچنین از خانواده‌ی عزیزم که در نگارش سطر به سطر این مجموعه، هم نفس من بودند، بی‌نهایت سپاسگزارم. از خداوند دادگر و مَنان برای همگی آنان بهترین‌ها را آرزو دارم.

سخنی با دانش‌آموزان گرامی

کتاب نخست

این کتاب در نگاه کلی شامل پنج بخش اساسی در هر فصل است:

۱- قلمرو پرسش‌های چهارگزینه‌ای موضوعی - تألیفی درس به درس همراه با پاسخ‌های تشریحی:

این قلمرو، بر پایه‌ی کتاب فارسی ششم جدید، در شش فصل (هفته درس) نگاشته شده است که ویژگی اصلی و بارز آن در بخش تستی هر درس، این است که هنگام پاسخ دادن به تست‌ها، با پرسش‌های چهارگزینه‌ای موضوعی مواجه خواهید شد که این موضوعات در هر هفته درس به ترتیب، چنین است:

۱- تاریخ ادبیات و اعلام

۲- ردیف، قافیه، قالب شعری و شعر حفظی

۳- معنی لغت و نوع رابطه‌ی بین واژه‌ها

۴- غلط‌املاها

۵- آرایه‌های ادبی

۶- دستور زبان فارسی

۷- معنی و مفهوم اشعار و متون (- تناسب معنایی)

۸- سؤالات ترکیبی در قالب حکایت یا متن.

۹- قلمرو تاریخ ادبیات و اعلام و همچنین قلمرو معنی لغات و نوع رابطه‌ی بین واژه‌های هر درس در بخش پاسخ‌های تشریحی:

در این قلمرو معنای واژه‌های داخل متن هر درس در پاسخ‌های تشریحی همان درس، جداگانه نوشته شده و اگر لازم بوده، هم خانواده، لغت مشابه، هم‌نویسه، متضاد و جمع یا مفرد آن واژه آورده شده است. ویژگی اصلی این قلمرو این است که برخی لغات، نشانه‌ی ستاره دارند و این بدان معنی است

که این لغات در واژگان آخر کتاب آورده شده‌اند.

۱۰- قلمرو تجزیه و تحلیل خط به خط اشعار در انتهای هر درس:

در این قلمرو، اشعار هر درس، بعد از پاسخ‌های تشریحی همان درس، تجزیه و تحلیل

شده و شامل: معنی، تعداد جمله، آرایه‌ها، ترکیبات، واژه‌های غیرساده و نقش دستوری

واژه‌های آن شعر است. ویژگی اصلی این قلمرو این است که دانش‌آموز بعد از پاسخ

دادن به تست‌های مربوطه، می‌تواند با تجزیه و تحلیل کامل رویه رو گردد و اطلاعات

خود را تکمیل نماید و دیگر آن‌که تمام مواردی که لازم و ضروری بوده در این بخش

آورده شده است تا نیاز دانش‌آموز مرتفع گردد و با خیال راحت به تست‌های اشعار

پاسخ‌گو باشد.

۱۱- تمرینی برای نقش دستوری واژه‌ها:

با توجه به اهمیت نقش کلمات، در این بخش، بعد از تجزیه و تحلیل اشعار، از متون

همان فصل تمرینی برای نقش دستوری واژه‌ها قرار داده شده که دانش‌آموز به صورت

تشریحی بتواند خود را بسنجد و با آن‌کا به اطلاعات خود بتواند بدون تست، نقش

دستوری واژه‌ای را بیابد.

۱۲- آزمون جامع شیبه‌سازی مدارس ورودی تیزهوشان و نمونه در انتهای هر فصل

همراه با پاسخ تشریحی

در انتهای هر فصل، ده سؤال شیبه‌سازی شده ورودی مدارس تیزهوشان و نمونه دولتی

با پاسخ‌های تشریحی آورده شده تا دانش‌آموز بعد از مطالعه‌ی فصل مورد نظر، خود را

مورد ارزیابی نهایی قرار دهد.

پیشگفتار

کتاب دوم

این کتاب شامل هفت قلمرو موضوعی ادبیات فارسی است که قبل از شروع تست‌زنی از کتاب نخست فارسی نیترو، می‌توانید به صورت موضوعی، در آن مبحثی که مشکل اساسی دارید؛ مطالعه‌ی دقیق داشته باشید تا نقاط ضعف و قوت خود را بیابید. همچنین بعد از مطالعه‌ی قلمرو مورد نظر می‌توانید مرتبط با همان موضوع به پرسش‌های چهارگزینه‌ای مدارس ورودی تیزهوشان و نمونه دولتی استان‌ها که در انتهای هر قلمرو آورده شده‌اند، به راحتی پاسخ دهید تا با اطمینان بیشتری به سراغ آزمون‌های دیگر بروید.

۱- قلمرو تاریخ ادبیات و اعلام در آزمون‌های سال‌های اخیر تیزهوشان از این بخش سؤالی مطرح نشده و در نمونه دولتی استان‌ها مورد توجه طراحان بوده، بنابراین در این قلمرو تمام تاریخ ادبیات‌های کتاب به ترتیب حروف الفبا نگاهشده شده تا به راحتی در دسترس شما قرار گیرد. توجه: برای مطالعه‌ی تاریخ ادبیات هر درس می‌توانید به قلمرو تاریخ ادبیات و اعلام کتاب نخست، در بخش پاسخ‌های تشریحی آن درس مراجعه کنید. بعد از مطالعه‌ی این قلمرو (چه به صورت درس به درس از کتاب نخست و چه به صورت کلی از کتاب دوم) می‌توانید به پرسش‌های چهارگزینه‌ای مدارس ورودی تیزهوشان و نمونه دولتی استان‌ها فصل به فصل پاسخ دهید.

۲- قلمرو قالب‌های شعری (۱۴٪ - ۶٪) سؤالات تیزهوشان سال‌های اخیر مربوط به این قلمرو بوده بنابراین تمام نکات ردیف و قافیه و انواع قالب‌های شعری (مثنوی، قطعه، غزل، قصیده، چهارپاره، رباعی، دوبیتی، شعر نو) در این قلمرو همراه با نمودار قافیه‌های آن قالب آورده شده است و در انتها در یک جدول، در یک نگاه کلی نکات ویژه‌ی قالب‌های شعری جمع‌بندی شده و همچنین، قالب شعری تمام اشعار کتاب آورده شده است تا در آزمون‌های مختلف دچار مشکل نشوید.

۳- قلمرو معنی واژگان و نوع رابطه‌ی بین آن‌ها + غلط‌املائی معنی لغت و نوع رابطه‌ی بین واژگان در سال‌های اخیر (۲۰٪ - ۱۴٪) و غلط‌املایی هم (۶٪ - ۰٪) سؤالات فارسی تیزهوشان را به خود اختصاص داده‌اند، بنابراین علاوه بر معنی لغات آخر کتاب، باید لغات متن کتاب را هم یاد بگیرید، در این قلمرو کل لغات کتاب فارسی ششم به ترتیب حروف الفبا نگاهشده و با یک فرهنگ لغت به نام «دهخدای تیزهوشان» مواجه هستید که امیدوارم به راحتی بتوانید از آن استفاده کنید. به نظر بنده با مطالعه‌ی دقیق همین قلمروی معنی لغت، پی به لغات مشکل‌املایی خواهید برد و چون اکثر دانش‌آموزها از این بخش فراری هستند، ما هم فرار می‌کنیم، می‌رویم قلمرو بعدی...

۴- قلمرو آرایه‌های ادبی (۱۴٪ - ۶٪) سؤالات تیزهوشان سال‌های اخیر مربوط به این قلمرو بوده بنابراین تمام آرایه‌های ادبی در سطح کتاب ششم (تشبیه، کنایه، جان‌بخشی، تضاد، مبالغه، تناسب، تلمیح، سجع، مَثَل) در این قلمرو همراه با مثال‌های متنوع جمع‌آوری شده و بعد از مطالعه‌ی هر آرایه می‌توانید به راحتی پرسش‌های چهارگزینه‌ای مدارس ورودی تیزهوشان و نمونه دولتی استان‌ها را بیابید و از آن‌ها بهره‌مند شوید.

۵- قلمرو زبان و دستور فارسی این مبحث هم در سال‌های اخیر حداکثر تا ۲۷ درصد سؤالات فارسی را به خودش اختصاص داده و شما دانش‌آموز گرامی به راحتی می‌توانید با مراجعه به مبحث مورد نظر، نکات ویژه‌ی آن را مطالعه کنید و همچنین تست‌های آن مبحث را در انتهای همین قلمرو به راحتی پاسخ‌گو باشید.

۶- قلمرو نشانه‌های نگارشی و کارگاه‌های نویسندگی در این قلمرو تمام نشانه‌های نگارشی با مثال‌های مختلف کتاب آورده شده تا نیاز شما از این بخش مرتفع گردد و همچنین تمام کارگاه‌های نویسندگی کتاب، فصل به فصل نگاهشده تا با مشکل خاصی مواجه نشوید. در پایان این قلمرو نیز تست‌های مربوط به آن‌ها نگاهشده که به راحتی بعد مطالعه‌ی این قلمرو می‌توانید پاسخ‌گو باشید.

۷- قلمرو مفهوم و تناسب معنایی در سال ۹۵ از ده تا سؤال فارسی، ۴ سؤال یعنی ۴۰٪ مربوط به این قلمرو بوده و حتی اشعار خارج از کتاب بودند، ولی نگران نباشید، بنده اکثر مفاهیم رایج اشعار و متون کتاب درسی ششم را در این قلمرو، فصل به فصل جمع‌بندی کرده‌ام و اشعار متناسب با آن‌ها نیز در کنارشان نگاهشده است.

رسید مژده که ایام غم نخواهد ماند

چنان نماند چنین نیز نخواهد ماند

موفق باشید

امین یزدی زاده

تقدیم به
پسر مینامین کوچولو
و
همسر مهربانم

فهرست

۷.....	ستایش
	فصل اول: آفرینش
۲۰.....	درس اول : معرفت آفریدگار
	حکایت: محبت
۳۶.....	درس دوم : پنجره های شناخت
	بخوان و حفظ کن: ای مادر عزیز
	بخوان و بیندیش: قدهد
۶۱.....	آزمون جامع فصل اول
	فصل دوم: دانایی و هوشیاری
۶۶.....	درس سوم : هوشیاری
	بخوان و حفظ کن: سخن
۸۰.....	درس چهارم : داستان من و شما
	حکایت: علم و عمل
۹۲.....	درس پنجم : هفت خان رستم
	بخوان و بیندیش: دوستان همدل
۱۱۷.....	آزمون جامع فصل دوم
	فصل سوم: ایران من
۱۲۲.....	درس ششم : ای وطن
	حکایت: انواع مردم
۱۳۸.....	درس هفتم : درس آزاد فرهنگ بومی (۱)
	بخوان و حفظ کن: همه از خاک پاک ایرانیم
۱۵۱.....	درس هشتم : دریاقلی
	بخوان و بیندیش: تندگویان
۱۶۷.....	آزمون جامع فصل سوم
	فصل چهارم: نام آوران
۱۷۰.....	درس نهم : رنج هایی کشیده ام که مپرس
	بخوان و حفظ کن: باران
۱۹۱.....	درس دهم : عطار و جلال الدین محمد
	حکایت: درخت علم
۲۰۳.....	درس یازدهم : شهدا خورشیدند
	بخوان و بیندیش: بوعلی و بهمنیار
۲۱۳.....	آزمون جامع فصل چهارم
	فصل پنجم: راه زندگی
۲۱۸.....	درس دوازدهم : دوستی / مشاوره
	بخوان و حفظ کن: شیر خدا
۲۳۸.....	درس سیزدهم : درس آزاد فرهنگ بومی (۲)
	حکایت: عمر گرانمایه
۲۵۲.....	درس چهاردهم : راز زندگی
	بخوان و بیندیش: پیاده و سوار
۲۶۱.....	آزمون جامع فصل پنجم
	فصل ششم: علم و عمل و نیایش
۲۶۶.....	درس پانزدهم : میوه ی هنر
	حکایت: افلاطون و مرد جاهل
۲۸۴.....	درس شانزدهم : آداب مطالعه
	بخوان و حفظ کن: به گیتی، به از راستی، پیشه نیست
۳۰۴.....	درس هفدهم : ستاره ی روشن
	بخوان و بیندیش: آوای گنجشکان
۳۲۶.....	آزمون جامع فصل ششم
۳۲۹.....	آزمون تیزهوشان ۹۶-۹۷

تست‌های موضوعی

تاریخ ادبیات و اعلام

۱. شیخ محمود شبستری در چه قرنی می‌زیست؟

- (۱) نهم (۲) دهم (۳) هشتم (۴) هفتم

۲. از عارفان مشهور ایرانی قرن هشتم که نوشته‌ها و سروده‌هایی در زمینه‌ی عرفان اسلامی دارد. معروف‌ترین اثر وی مثنوی _____ است.

- (۱) گلشن راز (۲) دیوان احمد جام
(۳) ترجمه‌ی تاریخ طبری (۴) رساله‌ی سمرقندیه

۳. بیت «قطره‌ی دانش که بخشیدی ز پیش / متصل گردان به دریا‌های خویش» از کدام شاعر ایرانی است؟

- (۱) سعدی (۲) مولوی (۳) حافظ (۴) فردوسی

۴. کدام گزینه از آثار منظوم شیخ محمود شبستری است؟

- (۱) گلشن راز (۲) سعادت نامه (۳) شاهدنامه (۴) گزینه‌ی ۱ و ۲

قلب شعری، ردیف و قافیه

۵. قالب شعر درس «به نام آن که جان را فکرت آموخت» چیست؟

- (۱) مثنوی (۲) غزل (۳) قصیده (۴) قطعه

۶. کدام گزینه نشان‌دهنده‌ی قالب مثنوی است؟

- (۱) + ----- -----
+ ----- -----
+ ----- -----
+ ----- -----
+ ----- -----
- (۲) + ----- +-----
x ----- x-----
= ----- =-----
- (۳) + ----- +-----
+ ----- -----
+ ----- -----
+ ----- -----
+ ----- -----
- (۴) + ----- -----
+ ----- -----
= ----- -----
= ----- -----

تست‌های موضوعی ستایش

- آرایه‌های ادبی
 دستور
 معنی، مفهوم و تناسب معنایی
 حکایت و متن، درک مطلب
- تاریخ ادبیات و اعلام
 قالب شعری، ردیف و قافیه
 معنی لغت و نوع رابطه‌ی بین واژه‌ها
 غلط‌آملائی

پاسخنامه ستایش

- پاسخ‌های تشریحی
 تاریخ ادبیات و اعلام
 معنی لغت و رابطه‌ی بین واژه‌ها
- تجزیه و تحلیل خط به خط
 تمرین نقش دستوری واژه‌ها

۷ در کدام بیت «ردیف و قافیه» هر دو با هم دیده می‌شوند؟

- (۱) جهان را بلندی و پستی تویی / ندانم چهای هر چه هستی تویی
 (۲) ای خدای فضل تو حاجت روا / با تو یاد هیچ کس، نبود روا
 (۳) قطره‌ی دانش که بخشیدی ز پیش / متصل گردان به دریا‌های خویش
 (۴) صدهزاران دام و دانه است ای خدا / ما چو مرغان حریص بی‌نوا

۸ کدام گزینه در مورد قالب شعری «مثنوی» نادرست است؟

- (۱) قالب شعری است که هر بیت آن قافیه‌ای جداگانه دارد.
 (۲) تعداد ابیات مثنوی حداقل دو بیت است و حداکثری برای آن وجود ندارد.
 (۳) برای سرودن داستان‌ها و مطالب کوتاه مناسب است.
 (۴) از قدیمی‌ترین قالب‌هاست و خاصیت زبان فارسی است که در همه‌ی ادوار از آن استفاده شده است.

معنی لغت و نوع رابطه‌ی بین واژه‌ها

۹ معنی چند واژه درست نوشته شده است؟

- (فکرت: اندیشه) (ستایش: حمد) (فضل: احسان) (فروغ: پرتو) (تجلی: پیدا شدن) (تعالی: برتر)
 (۱) شش (۲) پنج (۳) چهار (۴) سه

۱۰ در کدام گزینه، کلمات مترادف نیستند؟

- (۱) گلشن، گلستان (۲) فیض، عطا (۳) فضل، بخشش (۴) خاص، عام

۱۱ جمع مکسر واژه‌های «فیض، فضل، فضیلت»، در کدام گزینه آمده است؟

- (۱) فیوض، فاضل، فضایل (۲) فیاض، فضول، فاضل (۳) فیوض، فضول، فضایل (۴) فیاض، فضلا، فضول

۱۲ کدام گزینه با بقیه هم‌خانواده نیست؟

- (۱) جلوه (۲) تجلی (۳) متجلی (۴) جلال

۱۳ کدام گروه هم‌خانواده نیستند؟

- (۱) متصل، اتصال، وصل (۲) دانش، دانشمند، دانستی (۳) حاجت، محتاج، حاجی (۴) حق، حقیقت، تحقیق

۱۴ در دو بیت گزینه‌ها کلماتی وجود دارند که باهم مترادف‌اند به‌جز گزینه‌ی... .

- (۱) در او هرچه بگفتند از کم و بیش / نشانی داده‌اند از دیده‌ی خویش
 خرد را نیست تاب نور آن روی / برو از بهر او، چشم دگر جوی
 (۲) ز فضلش هر دو عالم، گشت روشن / ز فیضش خاک آدم، گشت گلشن
 بی‌یاد تو نیست هیچ مرغی / در سبزه و باغ و بوستان‌ها
 (۳) ای یاد تو بر دل و زبان‌ها / افتاده چو روح بر روان‌ها
 به نام آن که جان را فکرت آموخت / چراغ دل به نور جان برافروخت
 (۴) جهان، جمله، فروغ نور حق، دان / حق اندر وی ز پیدایی است پنهان
 جبریل و ملائک مقرر / ذکر تو کند در آسمان‌ها

- تجزیه و تحلیل خط به خط
 تمرین نقش دستوری واژه‌ها

- پاسخنامه ستایش
 پاسخ‌های تشریحی
 تاریخ ادبیات و اعلام
 معنی لغت و رابطه‌ی بین واژه‌ها

- تست‌های موضوعی ستایش
 آرایه‌های ادبی
 دستور
 معنی، مفهوم و تناسب معنایی
 حکایت و متن، درک مطلب
 تاریخ ادبیات و اعلام
 قالب شعری، ردیف و قافیه
 معنی لغت و نوع رابطه‌ی بین واژه‌ها
 غلط‌املائی

غلط‌املا

۱۵ در کدام بیت غلط‌املايي وجود دارد؟

- (۱) این همه گفتیم لیک اندر بسیج
 (۲) بی عنایات حق و خاسان حق
 (۳) ای خدا، ای فضل تو حاجت روا
 (۴) قطره‌ی دانش که بخشیدی ز پیش
- بی عنایات خدا هیچیم هیچ
 گر ملک باشد، سیاهستش ورق
 با تو باد هیچ کس، نبود روا
 متصل گردان به درباهای خویش

۱۶ در متن زیر چند غلط‌املايي وجود دارد؟

ویژگی تلفیق آموخته‌ها و مفاهیم یادگیری ایجاد می‌کند تا در آموزش زبان فارسی، به دیگر کتاب‌های درسی نیز توجه شود. به همین سبب، بسیاری از مفاهیم اجتماعی، هنری، دینی، علمی و حتی ریاضی در کتاب فارسی با استفاده از متن‌های متنوع، اراعه گردیده است.

- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۱۷ در کدام گزینه غلط‌املايي وجود دارد؟

- (۱) زبان فارسی جایگاه و اهمیت بسیار ارجمندی دارد.
 (۲) فارسی از سرچشمه‌ی زلال معارف باورشناختی دین اسلام و بن‌مایه‌های فرهنگی مایه‌ور است.
 (۳) رویکرد عام تدوین و سازماندهی محتوا و تألیف کتاب، شکوفایی فطرت الهی با تکیه بر نگرش فرهنگی - تربیتی است.
 (۴) رویکرد خاص آموزش محتوا بر آموزش محارث‌های زبانی و فرا زبانی، استوار است.

۱۸ املای کدام گزینه با توجه به معنی درست است؟

- (۱) طاب: طاقت (۲) از بحر: به خاطر (۳) فروق: روشنایی (۴) مهیا: آماده

آرایه‌های ادب

۱۹ در کدام گزینه، هر چهار رکن «تشبیه» دیده می‌شود؟

- (۱) قطره‌ی دانش که بخشیدی ز پیش
 (۲) گر هزاران دام باشد هر قدم
 (۳) صد هزاران دام ودانه است ای خدا
 (۴) قطره‌ی علم است اندر جان من
- متصل گردان به درباهای خویش
 چون تو با مایی نباشد هیچ خم
 ما چو مرغان حریص بی‌نوا
 وارهاش از هوا وز خاک تن

۲۰ در کدام گزینه آرایه‌های «تشبیه و تضاد» هر دو باهم دیده می‌شود؟

- (۱) به نزد آن که جانش در تجلی است
 (۲) به نام آن که جان را فکرت آموخت
 (۳) جهان، جمله، فروغ نور حق، دان
 (۴) در او هر چه بگفتند از کم و بیش
- همه عالم، کتاب حق تعالی است
 چراغ دل به نور جان بر افروخت
 حق اندر وی زپیدایی است پنهان
 نشانی داده‌اند از دیده‌ی خویش

تست‌های موضوعی ستایش

- تاریخ ادبیات و اعلام
 قالب شعری، ردیف و قافیه
 معنی، مفهوم و تناسب معنایی
 معنی لغت و نوع رابطه‌ی بین واژه‌ها
 غلط‌املايي
 آرایه‌های ادبی
 دستور
 حکایت و متن، درک مطلب

پاسخنامه ستایش

- پاسخ‌های تشریحی
 تاریخ ادبیات و اعلام
 معنی لغت و رابطه‌ی بین واژه‌ها
 تجزیه و تحلیل خط به خط
 تمرین نقش دستوری واژه‌ها

۲۱ در کدام گزینه یکی از آرایه‌های نوشته شده در مقابل بیت، نادرست است؟

زفضلش هر دو عالم، گشت روشن	۱	زفیض خاک آدم، گشت گلشن	(تلمیح و سجع)
به نام آن که جان را فکرت آموخت	۲	چراغ دل به نور جان بر افروخت	(تلمیح و تشبیه)
خرد را نیست تاب نور آن روی	۳	برو از بهر او، چشم دگر جوی	(جان بخشی و تناسب)
ای یاد تو بر دل و زبان‌ها	۴	افتاده چو روح بر روان‌ها	(تشبیه و تناسب)

دستور

۲۲ در کدام گزینه، هر دو واژه «پیش‌وند» دارند؟

- ۱) گلشن، فکرت ۲) نادان، برقرار
۳) سبزه، سیرغ ۴) ستایش، دانش

۲۳ در کدام بیت «فعل پیش‌وندی» دیده می‌شود؟

- ۱) ای خدا، ای فضل تو حاجت روا
۲) در او هرچه بگفتند از کم و بیش
۳) نور حق را نیست ضدی در وجود
۴) به نام آن که جان را فکرت آموخت

۲۴ زمان فعل کدام گزینه با بقیه متفاوت است؟

- ۱) در او هرچه بگفتند از کم و بیش
۲) زفضلش هر دو عالم، گشت روشن
۳) به نام آن که جان را فکرت آموخت
۴) به نزد آن که جانش در تجلی است

۲۵ در کدام بیت، «فعل امر» دیده نمی‌شود؟

- ۱) خرد را نیست تاب نور آن روی
۲) قطره‌ی دانش که بخشیدی ز پیش
۳) نور حق را نیست ضدی در وجود
۴) جهان، جمله، فروغ نور حق، دان

۲۶ در کدام بیت واژه‌ای «غیرساده» دیده می‌شود؟

- ۱) در او هرچه بگفتند از کم و بیش
۲) زفضلش هر دو عالم، گشت روشن
۳) به نام آن که جان را فکرت آموخت
۴) جبریل و ملائک مقررَب

۲۷ کدام مصرع به جابجایی اجزای سخن نیاز ندارد؟

- ۱) نشانی داده‌اند از دیده‌ی خویش
۲) چراغ دل به نور جان بر افروخت
۳) خرد را نیست تاب نور آن روی
۴) زفضلش هر دو عالم گشت روشن

پاسخنامه ستایش

- تجزیه و تحلیل خط به خط
 تمرین نقش دستوری واژه‌ها

- پاسخ‌های تشریحی
 تاریخ ادبیات و اعلام
 معنی لغت و رابطه‌ی بین واژه‌ها

تست‌های موضوعی ستایش

- آرایه‌های ادبی
 دستور
 معنی، مفهوم و تناسب معنایی
 حکایت و متن، درک مطلب
 تاریخ ادبیات و اعلام
 قالب شعری، ردیف و قافیه
 معنی لغت و نوع رابطه‌ی بین واژه‌ها
 غلط‌آملائی

۲۸ در کدام گزینه ترکیب وصفی، وجود دارد؟

- (۱) قطره‌ی دانش که بخشیدی ز پیش
 (۲) جبریل و ملائک مقرب
 (۳) در او هرچه بگفتند از کم و بیش
 (۴) این همه گفتیم لیک اندر بسیج
- متصل گردان به دریا‌های خویش
 ذکر تو کند در آسمان‌ها
 نشانی داده اند از دیده‌ی خویش
 بی‌عنایات خدا، هیچیم هیچ

۲۹ همه‌ی ترکیب‌های زیر اضافی است به جز گزینه‌ی ...

- (۱) منزل عشق (۲) کتاب حق تعالی (۳) تربیت اسلامی (۴) فروغ نور

۳۰ در کدام گزینه جابه‌جایی ضمیر متصل وجود دارد؟

- (۱) زفضلش هر دو عالم، گشت روشن
 (۲) زفیضش خاک آدم، گشت گلشن
 (۳) به نزد آن که جانش در تجلی است
 (۴) گر ملک باشد، سیاهستش ورق

۳۱ کدام بیت، نیاز بیش‌تری به نشانه‌ی نگارشی «ویرگول» دارد؟

- (۱) خرد را نیست تاب نور آن روی
 (۲) به نام آن که جان را فکرت آموخت
 (۳) در او هرچه بگفتند از کم و بیش
 (۴) جهان جمله فروغ نور حق دان
- برو از بهر او چشم دگر جوی
 چراغ دل به نور جان بر افروخت
 نشانی داده‌اند از دیده‌ی خویش
 حق اندر وی زپیدایی است پنهان

۳۲ در بیت «بی‌عنایات حق و خاصان حق / گر ملک باشد، سیاهستش ورق، نقش‌ش، کدام است؟

- (۱) نهاد (۲) مفعول (۳) مضاف‌الیه (۴) متمم

۳۳ نقش کلمه‌ی مشخص شده در کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) زفضلش هر دو عالم، گشت روشن
 (۲) به نام آن که جان را فکرت آموخت
 (۳) خرد را نیست تاب نور آن روی
 (۴) جهان، جمله، فروغ نور حق، دان
- زفیضش خاک آدم، گشت گلشن (مسند)
 چراغ دل به نور جان بر افروخت (مفعول)
 برو از بهر او، چشم دگر جوی (مضاف‌الیه)
 حق اندر وی زپیدایی است پنهان (نهاد)

۳۴ با توجه به بیت «صد هزاران دام و دانه است ای خدا / ما چو مرغان حریص بسی نوا»، نقش کدام کلمه صحیح نیست؟

- (۱) خدا ← منادا (۲) ما ← نهاد (۳) مرغان ← متمم (۴) بی‌نوا ← مضاف‌الیه

۳۵ کدام گزینه از تعداد جملات بیش‌تری تشکیل شده است؟

- (۱) زفضلش هر دو عالم، گشت روشن
 (۲) بی‌عنایات حق و خاصان حق
 (۳) به نام آن که جان را فکرت آموخت
 (۴) قطره‌ی دانش که بخشیدی ز پیش
- زفیضش خاک آدم، گشت گلشن
 گر ملک باشد، سیاهستش ورق
 چراغ دل به نور جان بر افروخت
 متصل گردان به دریا‌های خویش

۳۶ بیت «به نام آن که جان را فکرت آموخت / چراغ دل به نور جان بر افروخت»، چند مفعول دارد؟

- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

تست‌های موضوعی ستایش

- تاریخ ادبیات و اعلام
 آرایه‌های ادبی
 قالب شعری، ردیف و قافیه
 دستور
 معنی لغت و نوع رابطه‌ی بین واژه‌ها
 معنی مفهوم و تناسب معنایی
 غلط‌آملائی
 حکایت و متن، درک مطلب

پاسخنامه ستایش

- پاسخ‌های تشریحی
 تاریخ ادبیات و اعلام
 معنی لغت و رابطه‌ی بین واژه‌ها
 تجزیه و تحلیل خط به خط
 تمرین نقش دستوری واژه‌ها

۳۷ معنی «که» در کدام گزینه متفاوت است؟

- ۱) این همه نقش عجب، بر در و دیوار وجود
- ۲) آفرینش همه تنبیه خداوند دل است
- ۳) به نام آن که جان را فکرت آموخت
- ۴) قطره‌ی دانش که بخشیدی ز پیش

۳۸ در کدام بیت حرف «راء» نشانه‌ی مفعول است؟

- ۱) خرد را نیست تاب نور آن روی
- ۲) در پيله تا به کی، بر خویشتن تنی؟
- ۳) به نام آن که جان را فکرت آموخت
- ۴) به پیشندگان، آفریننده را

هر که فکرت نکند، نقش بود بر دیوار
دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
چراغ دل به نور جان برافروخت
متصل گردان به درباهای خویش

برو از بهر او، چشم دگر جوی
پرسید کرم را، مرغ از فروتنی
چراغ دل به نور جان برافروخت
نیستی، مرنجان دو بیننده را

۳۹ در تمام ابیات، هر دو نقش دستوری «مفعول» و «متمم» وجود دارد به جز گزینه‌ی ...

- ۱) زفضلش هر دو عالم، گشت روشن
- ۲) جهان، جمله، فروغ نورِ حق، دان
- ۳) به نام آن که جان را فکرت آموخت
- ۴) قطره‌ی دانش که بخشیدی ز پیش

۴۰ در بیت «جهان، جمله، فروغ نورِ حق، دان / حق اندر وی ز پیدایی است پنهان، نقش «وی» و «حق» در مصراع دوم به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- ۱) متمم، نهاد ۲) متمم، فاعل
۳) اسم، متمم ۴) مضاف، نهاد

چون تو با مایی نباشد هیچ غم
وارهانش از هوا وز خاک تن
نشانی داده‌اند از دیده‌ی خویش
بی‌عنایات خدا، هیچیم هیچ

۴۱ در کدام گزینه «مفعول» وجود ندارد؟

- ۱) گر هزاران دام باشد هر قدم
- ۲) قطره‌ی علم است اندر جان من
- ۳) در او هرچه بگفتند از کم و بیش
- ۴) این همه گفتیم لیک اندر بسیج

۴۲ در کدام گزینه قافیه‌ای دیده می‌شود که «مضاف‌الیه» است؟

- ۱) جهان، جمله، فروغ نورِ حق، دان
- ۲) به نام آن که جان را فکرت آموخت
- ۳) در او هرچه بگفتند از کم و بیش
- ۴) زفضلش هر دو عالم، گشت روشن

معنی، مفهوم و تناسب معنایی

۴۳ مفهوم دقیق‌تر عبارت «قطره‌ی دانش که بخشیدی ز پیش» در کدام گزینه آمده است؟

- ۱) علم بی‌شماری را که از نزد خودت به ما بخشیدی
- ۲) قطره‌ی دانشی که از نزد خودت به ما بخشیدی
- ۳) دریایی از علم خود را از قبل به ما عطا کردی
- ۴) ما قطره‌ای از علم تو هستیم در نزد خودت

۴۴ مفهوم بیت «گر هزاران دام باشد هر قدم / چون تو با مایی نباشد هیچ غم» با کدام بیت زیر تناسب معنایی کمتری دارد؟

- ۱) این همه گفتیم لیک اندر بسیج
- ۲) بی‌عنایات حق و خاصان حق
- ۳) کاروانی که بود بدرقه‌اش حفظ خدا
- ۴) قطره‌ی دانش که بخشیدی ز پیش

بی‌عنایات خدا، هیچیم هیچ
گر ملک باشد، سیاهستش ورق
به تجمل بنشیند به جلالت برود
متصل گردان به درباهای خویش

تست‌های موضوعی ستایش

- تاریخ ادبیات و اعلام
- قالب شعری، ردیف و قافیه
- معنی لغت و نوع رابطه‌ی بین واژه‌ها
- غلط‌آملائی
- آرایه‌های ادبی
- دستور
- معنی، مفهوم و تناسب معنایی
- حکایت و متن، درک مطلب

پاسخنامه ستایش

- تجزیه و تحلیل خط به خط
- تمرین نقش دستوری واژه‌ها
- پاسخ‌های تشریحی
- تاریخ ادبیات و اعلام
- معنی لغت و رابطه‌ی بین واژه‌ها

۴۵ مفهوم کدام بیت، اشاره به خلقت آدم و کاینات ندارد؟

۱) از خمستان جرعه‌ای بر خاک ریخت	جنشی در آدم و حوا نهاد
۲) به نام آن که جان را فکرت آموخت	چراغ دل به نور جان برافروخت
۳) شمعیم و خواننده‌ایم خط‌سروش خویش	ما را برای سوز و گداز آفریده‌اند
۴) زفضلش هر دو عالم، گشت روشن	زفیض خاک آدم، گشت گلشن

۴۶ مفهوم بیت «جهان، جمله، فروغ نور حق، دان / حق اندر وی زپیدایی است پنهان» با کدام بیت زیر، تناسب معنایی دارد؟

۱) به نزد آن که جانش در تجلی است	همه عالم، کتاب حق تعالی است
۲) بی عنایات حق و خاصان حق	گر ملک باشد، سیاهستش ورق
۳) خرد را نیست تاب نور آن روی	برو از بهر او، چشم دگر جوی
۴) به نام آن که جان را فکرت آموخت	چراغ دل به نور جان برافروخت

۴۷ مفهوم مصرع «خرد را نیست تاب نور آن روی»، با کدام بیت زیر ارتباط معنایی ندارد؟

۱) عقل حیران شود از خوشه‌ی زرین عنب	فهم، عاجز شود از حقه‌ی یاقوت انار
۲) جهان عقل و جان سرمایه‌ی توست	زمین و آسمان پیرایه‌ی توست
۳) خرد دارد از این صد گونه اشکفت	که «وَلْتَضَعْ عَلَىٰ حَبْنَىٰ» چرا گفت
۴) نه دین نه عقل نه تقوی نه ادراک	فتاده مست و حیران بر سر خاک

۴۸ مفهوم مصرع «برو از بهر او چشم دگر جوی»، با کدام گزینه قرابت معنایی ندارد؟

۱) دیده را کن دوا، تا پیشی	شیره‌های چگونه دیدن را
۲) نیست نقصان در جمال آن نگار	هست نقصان در نظر ای شهریار
۳) خانه‌ی دل ما را از کرم عمارت کن	پیش از آن که این خانه رونهد به ویرانی
۴) چشم‌ها را باید شست، جور دیگر باید دید.	

حکایت و متن

متن زیر که از کتاب «مرصاد العباد، نجم الدین دایه برگزیده شده است، به دقت بخوانید و به سؤال‌های ۴۹ و ۵۰ پاسخ دهید:

روزی چند صبر کنید تا من بر این یک مشت خاک دست‌کاری قدرت بنمایم تا شما در این آینه نقش‌های بوقلمون ببینید اول نقش آن باشد که همه را سجده‌ی او باید کرد پس از ابر کرم، باران محبت بر خاک آدم بارید و خاک را گل کرد و به ید قدرت در گل از گل دل کرد.

سر نشتر عشق بر رگ روح زدند یک قطره فرو چکید و نامش دل شد

۴۹ پیام کلی متن، با کدام بیت زیر تناسب معنایی کمتری دارد؟

۱) از شبنم عشق خاک آدم گل شد	صد فتنه و شور در جهان حاصل شد
۲) به نام آن که جان را فکرت آموخت	چراغ دل به نور جان برافروخت
۳) به نزد آن که جانش در تجلی است	همه عالم، کتاب حق تعالی است
۴) زفضلش هر دو عالم، گشت روشن	زفیض خاک آدم، گشت گلشن

۵۰ کدام گزینه نادرست است؟

۱) در متن بالا آرایه‌ی تشبیه دیده می‌شود.	۲) برای واژه‌ی «محبوب» هم خانواده‌ای دیده می‌شود.
۳) بیت متن سه جمله با افعال ماضی دارد.	۴) منظور از ضمیر «شما» انسان‌ها هستند.

تست‌های موضوعی ستایش

☐ آرایه‌های ادبی	☐ تاریخ ادبیات و اعلام
☐ دستور	☐ قالب شعری، ردیف و قافیه
☒ معنی، مفهوم و تناسب معنایی	☐ معنی لغت و نوع رابطه‌ی بین واژه‌ها
☒ حکایت و متن، درک مطلب	☐ غلط‌آملائی

پاسخنامه ستایش

☐ پاسخ‌های تشریحی	☐ تجزیه و تحلیل خط به خط
☐ تاریخ ادبیات و اعلام	☐ تمرین نقش دستوری واژه‌ها
☐ معنی لغت و رابطه‌ی بین واژه‌ها	

۱۸ گزینہ ۴

۱) تاپ: طاقت
۲) از بهر: به خاطر
۳) فروغ: روشایی

معنی لغتو نوع ربطی بین واژه‌ها ستایش

ستایش: سزودن، مدح خدا گفتن، حمد
واژه متضاد: نکرهش
واژه‌های هم‌خانواده: سوده، سزودنی
فکرت: اندیشه، تفکر
واژه‌های هم‌خانواده: تفکر، فکوره، فکر، افکار
برافروخت: روشن کرد
فضل: بخشش، احسان، جمع آن: فضول
واژه‌های هم‌خانواده: فضیلت ← جمع آن: فضایل
فاضل ← جمع آن: فضلا
فیض: بخشش، عطا، جمع آن: فیوض
واژه‌های هم‌خانواده: قیاس، افاضه
گلشن: گلستان، گلزار
جمله: همه، همگی
فروغ: نور، پرتو، روشایی
اندر: حرف اضافه‌ی در
بسج: ساز و برگ، آمادگی

۱۹ گزینہ ۳

ما ← مشبه/چو ← ادات تشبیه/مرغان ← مشبه به/حرص وی نوا ← وجه شبه

۲۰ گزینہ ۳

۳) جهان، جمله، فروغ نور حق، دان/حق اندر وی زیدایی است پنهان ←
جهان مانند فروغ نور حق ← تشبیه/پیدا و پنهان ← تضاد
سایر گزینہ‌ها: ۱) فقط تشبیه دارد ۲) فقط تشبیه دارد ۴) فقط تضاد دارد

۲۱ گزینہ ۱

سج در شعر دیده نمی‌شود.

۲۲ گزینہ ۲

نا (پیش وند) + دان ← نادان (مشتق)/بر (پیش وند) + فرار ← برقرار (مشتق)

تست: در کدام گزینہ، هیچ کدام از واژه‌ها وند ندارند؟

- ۱) گلشن، فکرت (۲) نادان، برقرار
۳) سبزه، سیرغ (۴) ستایش، دانش
پاسخ: آفرین به شما که گزینہ‌ی یک را برگزیدید.
۱) گلشن، فکرت (هر دو ساده) (۲) نادان، برقرار (هر دو مشتق)
۳) سبزه (مشتق)، سیرغ (مركب) (۴) ستایش، دانش (هر دو مشتق)

پاسخ‌های تشریحی

- ۱ گزینہ ۳
۲ گزینہ ۱
۳ گزینہ ۲
۴ گزینہ ۴

تاریخ ادبیات و اعلام

شعر ستایش

شعر «ستایش» از شیخ محمود شبستری وی از عارفان مشهور ایرانی قرن هشتم است که نوشته‌ها و سروده‌هایی در زمینه‌ی عرفان اسلامی دارد. معروف‌ترین اثرش، مثنوی گلشن راز است که حدود هزار بیت دارد. از آثار وی می‌توان به **حق‌الیقین (اثر منثور)** و **سعادت نامه (اثر منظوم)** اشاره کرد.

- ۵ گزینہ ۱
۶ گزینہ ۲
۷ گزینہ ۱

جهان را بلندی و پستی تویی / ندانم چه ای هر چه هستی تویی:

هستی، پستی ← قافیه / تویی، تویی ← ردیف‌ها

۸ گزینہ ۳

برای سرودن داستان‌ها و مطالب بلند مناسب است.

۹ گزینہ ۱

۱۰ گزینہ ۴

۱۱ گزینہ ۳

فیض ← فیوض / فضل ← فضول / فضیلت ← فضایل

۱۲ گزینہ ۴

۱۳ گزینہ ۳

«حاجی» با «حاجت و محتاج» هم‌خانواده نیست.

۱۴ گزینہ ۴

۱) دیده، چشم (۲) گلشن، بوستان (۳) روح، جان

۱۵ گزینہ ۲

بی عنایات حق و خاصان حق / گر ملک باشد، سیهانش ورق

۱۶ گزینہ ۱

واژه‌ی نادرست ← ارانه

۱۷ گزینہ ۴

واژه‌ی نادرست ← مهارت

پاسخنامه ستایش

- تجزیه و تحلیل خط به خط
 تمرین نقش دستوری واژه‌ها

- پاسخ‌های تشریحی
 تاریخ ادبیات و اعلام
 معنی لغت و رابطه‌ی بین واژه‌ها

- تست‌های موضوعی ستایش
 آرایه‌های ادبی
 دستور
 معنی، مفهوم و تناسب معنایی
 حکایت و متن، درک مطلب
 تاریخ ادبیات و اعلام
 قالب شعری، ردیف و قافیه
 معنی لغت و نوع رابطه‌ی بین واژه‌ها
 غلط املائی

